

Bidsprinkhaan stelt attent Praying mantis trickster

Bidsprinkhaan stelt attent. Praying mantis trickster. Sept. 2025.

Bidsprinkhaan stelt attent. Praying mantis trickster. Sept. 2025.

Bidsprinkhaan stelt attent

- 3 -

Gert R. Rebergen

September 2025

Bidsprinkhaan stelt attent. Praying mantis trickster. Sept. 2025.

**“Ik schrijf parallel aan mijn eigen leven,
een andere manier van schrijven ken ik niet.” ⁽¹⁾**

- 5 -

(2)

¹ Judith Hermann (2025). *Kiezels*. Amsterdam: Mediaan Uitg., pag. 15.

² Inkttekening Hannelie Warrington-Coetzee.

Bidsprinkhaan stelt attent. Praying mantis trickster. Sept. 2025.

Dit boek is in het Nederlands geschreven en daarna door de auteur in het Engels vertaald, met de nodige hulp van de proeflezer en woordenboeken natuurlijk. De kans dat er leuke, stomme en schelmachtige vertaalvergissingen in dit boek zijn te vinden, is dus heel erg groot. 'Nou, en?', is de mening van de auteur. Hij heeft de gelegenheid voor zichzelf geschapen om z'n Engels een klein beetje beter te maken, zonder een gestandaardiseerde controle op zijn vertaling.

Bidsprinkhaan stelt attent. Praying mantis trickster. Sept. 2025.

Inhoudsopgave

Hoe het ging	pag. 11
Er is eens	pag. 13
Biddend haantje?	pag. 19
Verbindingen	pag. 24
Duo/trio	pag. 33
Op z'n Japans	pag. 42
Bidsprinkhaantaal?	pag. 46
Andersworden-met	pag. 48
Anderswortelen-met	pag. 52
Andersleven-met	pag. 54
Art is our Weapon	pag. 57
Zero-wapens	pag. 67
Bidsprinkhaan	pag. 79
Afsluitende attentstellingen	pag. 84
 Praying mantis trickster	 pag. 91
 Met dank aan/Thanks to	 pag. 167
Colofon/Colophon	pag. 173

(³)

³ Bidsprinkhaan, Hannelie Warrington-Coetzee.

Hoe het ging

Eerlijk is eerlijk, in het echt hadden we 'm nog nooit gezien. Het begon voor ons zo ongeveer bij !Khwa ttu, met de vertelling over de rol van de trickster in de San-mythologie en het lezen van het boek *!Khwa ttu – San Heritage Centre*. De trickster (dat bedrieger & schelm & boodschapper betekent;⁴), is verbonden met de aard van het leven, met de kracht van schepping, met wanorde, het goede leven, goed leven, onvoorspelbaarheid en met de dood. De transformatiekrachten van de trickster liggen in het hart van Oude Tijd, of 'die dagen', zoals veel San zeggen; in de tijd van de eerste mensen, toen magische dingen gebeurden en het ene in het andere kon veranderen. Met de komst van 'deze dagen' (de Nieuwe Tijd) behield de wereld haar magie, hoewel de kracht van verandering en magie niet meer doordringt in het dagelijks leven zoals het vroeger deed. Als magische dingen gebeuren, kan het nu verband houden met de trickster, voorouders, genezers en met god. Maar het zou ook een nieuwe hekserij van buitenstaanders kunnen zijn. Vreemde gebeurtenissen onthullen dat er magie aan het werk is. De essentie van de trickster in het op zijn kop zetten van de wereld en het veranderen van vorm. De San beschrijven de trickster heel verschillend. Trickster kan zich bijvoorbeeld openbaren als een vreemd persoon met één oog of als een eerder ongezien dier. Op andere momenten is de trickster een insect – en in het bijzonder een bidsprinkhaan.

- 11 -

De bidsprinkhaan stond vanaf toen op ons netvlies. We wilden er meer over te weten komen. Dat ging vooral lezend, want zoveel SAN people die je over de praying mantis in de Old & New Time vertellen, kom je in zuidelijk Afrika niet tegen.

⁴ Svp de aanduiding bedrieger/schelm/boodschapper niet begrijpen als een gedragspsychologische kwalificatie c.q. archetype, zoals op een eigen-ego-strelende manier beschreven door Jitske Kramer (2024). In: *Tricky tijden*. Laat je niet gek maken. Amsterdam: Boom.

(5)

⁵ https://rangerrick.org/crafts_activities/peas-ful-praying-mantis/

Er is eens

Er is eens ... een kunstenaar (Maureen Quin) aan de oostkust van Zuid-Afrika, in Alexandria, in de buurt van Kenton-on-Sea, die jaren geleden gedurende een relatief kort verblijf in Parijs, de ZA-insecten miste. Met name, onder meer, de bidsprinkhaan. Voor de San-mensen hadden/hebben bidsprinkhanen een heel belangrijke culturele betekenis. Ze hebben van doen met de schepping van de wereld en de relatie van de mensen tot hun voorouders.

&

Er is eens ... een kunstenaar (Bruce Little) aan de oostkust van Zuid-Afrika, in de buurt van Kenton-on-Sea, die ons vertelde dat hij op de begrafenis van zijn vader een bidsprinkhaan op zijn been voelde zitten. De trickster vertelde hem in de hoedanigheid van de geest van zijn vader, dat hij de kunstenaar nooit zou verlaten. De kunstenaar maakt vooral bijzonder natuurgetrouwe dieren, in brons; hele grote en ook mini's. We kochten uit z'n formidabel assortiment een luipaard en een cheeta. We vroegen hem of hij ook weleens een bidsprinkhaan heeft gemaakt. Nee, geen praying mantis. Dat dier is heel moeilijk in brons te maken omdat de pootjes, vleugels, het bovenlijfje + koppetje zo ragfijn, fragiel moeten worden. Een bronzen bidsprinkhaan zou snel kunnen breken. De kunstenaar vertelde ons toen zijn vertelling over de boodschap van zijn vader die de praying mantis hem kwam vertellen.

&

... Terug in NL vonden we op de website van 'The Met Fifth Avenue' de afbeelding: Wierookbrander in de vorm van een bidsprinkhaan (Incense Burner in Form of a Praying Mantis). Die bidsprinkhaan is in de 19^e eeuw in Japan tijdens de Meiji periode gemaakt en in 1936 aan het Metropolitan Museum geschenken. ⁽⁶⁾

⁶ <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/53650>

Medium: Iron, gold, lining of silver.
Dimensions: H. 3 1/3 in. (8.9 cm); L. 6 in. (15.2 cm).
Waarde Bruce, een werkbaar voorbeeldje voor jou?

Kunstenares Maureen Quin ⁽⁷⁾ & kunstenaar Bruce Little ⁽⁸⁾ zijn allebei witte inheemse (geboren en getogen) Zuid-Afrikanen. Ze leven hun leven in een cultuur waarin de bidsprinkhaan z'n mythologisch jasje zeker niet heeft uitgetrokken. Ze leven hun leven inclusief de mythische praying mantis.

⁷ <https://quin-art.co.za/gallery/> Een serie sculpturen, getiteld: The Hunt, is opgenomen in ons boek uit 2023: Geleden. Rotterdam: Brave New Books. Vertaling Engels, titel: Consecutive.

De naam Maureen is een Engelse variant van het Ierse Máirín, wat een koosnaam is voor Maria. De naam betekent geliefde, schone, welgevormd, druppel van de zee (van Maria).

⁸ https://brucelittle.com/?srsltid=AfmBOor5Oc-KERPdRn49FL6eJdfZ6ZIYLLSajvwVgsf-Woh4_ayLRxPQX

De naam Bruce is Schots en betekent wilgenland, struikgewas; de Franse variant = krachtig, vastberaden.

In hun cultuur hebben bidsprinkhaanvertellingen een heel andere rol dan bij ons in het westen. Een voorbeeld van zo'n vertelling uit de Oude Tijden.

“De bidsprinkhaan was met de klipdas getrouwd. Hun dochter, het stekelvarken, was volgens een van de verhalen getrouwd met Kwammang-a, de roodbruine stamvader. Met de afgedankte sandaal van Kwammang-a schiep de bidsprinkhaan de eerste eland-antilope. De bidsprinkhaan bracht de elandantilope naar een met riet omzoomde poel en voedde hem met honing.

De elandantilope werd de omvang had van een forse stier.

Kwammang-a hoorde daarvan en schoot het dier met een pijl neer. Toen de bidsprinkhaan merkte dat de honing was opgedroogd, begreep hij dat de magnifieke elandantilope was gedood. De bidsprinkhaan volgde het bloedspoor van het dier naar Kwammang-a, wilde wraak nemen, maar zijn pijlen misten doel en keerden zich zelfs tegen hem. Hij vond in de struiken de galblaas van de elandantilope en sneed hem open, waarop de wereld zich in duisternis hulde. Toen de bidsprinkhaan de galblaas na enige tijd de lucht in slingerde, bleef de galblaas er hangen als de maan.”⁽⁹⁾

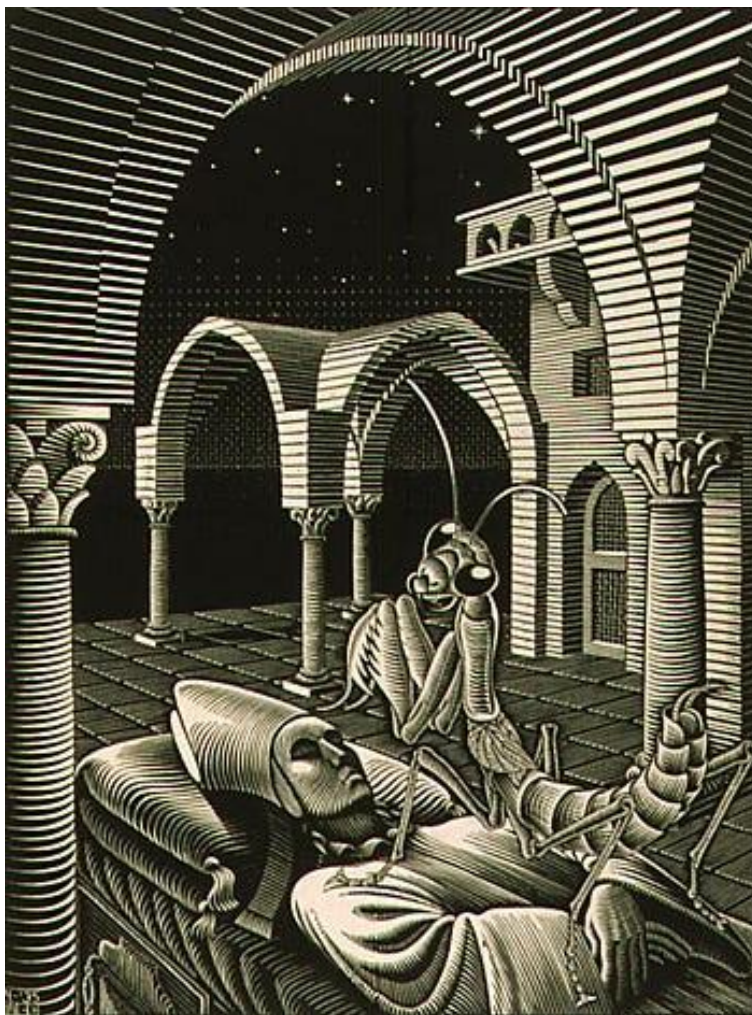
- 15 -

Er was eens ... meneer Escher.

De periode tussen 1934 en 1936 wordt algemeen erkend als een tijd van grote overgang in het artistieke oeuvre van M.C. Escher. Geleidelijk verlegde Escher zijn focus van interpretaties van Italiaanse landschappen en ging op zoek naar iets nieuws om in zijn werk te verwerken. Deze zoektocht resulteerde in een aanpak die een van zijn bekendste specialismen zou worden: het samenvoegen van werelden die niet naast elkaar bestaan of simpelweg niet kunnen bestaan en ze samenbrengen in één beeld. In een lezing die hij in 1964 zou geven, maar die door ziekte nooit doorging, zei Escher over de prent: “De prent Dream combineert drie verschillende elementen: ten eerste de architectuur, een herinnering aan een merkwaardig kerkje uit de twaalfde eeuw in Zuid-Italië. Het bestond uit losse kruisgewelven onder een overhangende rots. Ten tweede de marmeren sarcofaag met de liggende figuur van een bisschop, die ik zag in de crypte van de Sint-Pieter in Rome. En ten derde een

⁹ [https://nl.wikipedia.org/wiki/San_\(volk\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/San_(volk))

insect dat veel voorkomt in Zuid-Italië, een bidsprinkhaan. Het insect ging op de rand van mijn tekenmap zitten, terwijl ik ergens op Sicilië aan het schetsen was, lang genoeg om in detail te worden afgebeeld. Mijn enige bedoeling was om een indruk van driedimensionaliteit te suggereren, van eindeloze diepte.”⁽¹⁰⁾

M.C. Escher, Dream.

¹⁰ <https://escherinhetspaleis.nl/en/about-escher/escher-today/dream-mantis-religiosa>

Een fabel.

Jan B. Bouwstra schrijft elke week een fabel voor de website van De Nieuwsbode, die iets te maken heeft met onderwerpen die op dit moment actueel zijn. ⁽¹¹⁾ Op 25 juni 2025 schreef hij er één met de titel “De bidsprinkhaan.

Een withete zon verglaasde het blauw van de hemel, en de bidsprinkhaan hing aan zijn halm en keek naar de krekel die in de schaduw zat te dromen. Een hommelt draaide traag zoemend om de boterbloemen heen en proefde uit een kelk. De lucht trilde.

Plotseling sprong de bidsprinkhaan op de grond en zei: ‘Ik moet weg.’

De krekel krabde zich achter zijn oor en keek hem aan.

De bidsprinkhaan zei opnieuw: ‘Ik moet!’

De krekel ging wat onzeker staan: ‘Zullen we dan eerst muggen gaan happen onder de beuk? Daar heb ik een wolk gezien.’

‘Toe maar dan.’

Ze plukten zwijgend muggen uit de lucht, die het allemaal wel best vonden met die hitte, maar na afloop zei de bidsprinkhaan opnieuw: ‘Dan ga ik nu.’

‘Waarom dan?’ vroeg de krekel, ‘Waarom ga je weg, is er verderop iets belangrijks?’

‘Ja.’

‘Weet je ook wat?’

‘Ja.’

‘Dan zou ik niet gaan,’ zei de krekel.

De neushoorn sjokte langs om een nieuw pad door het bos plat te trappen, en stopte om te vragen wat er aan de hand was. Er zaten twee vliegen op zijn neus, die daar iets liepen te zoeken.

‘Of er iets is vraag je?’ zei de bidsprinkhaan, ‘nee, dat is het probleem, er is hier niets!’

De krekel en de neushoorn keken naar de bidsprinkhaan zonder hem te begrijpen, want zij waren er toch.

De bidsprinkhaan riep uit: ‘Ja, maar ik wil meer. Het is alsof de tijd beweegt terwijl ik stil sta. Alles verandert in de wereld, maar ik kom niet van mijn plaats.’

¹¹ 25 juni 2025. <https://www.denieuwsbode.nl/fabels-van-jan-b-bouwstra>

Hij was weer stil, de kruisspin zakte ondertussen naar beneden, bleef tussen de krekel en de bidsprinkhaan hangen, en vroeg of er nog muggen over waren van de lunch.

‘Nee,’ zei de bidsprinkhaan, ‘de krekel laat nooit iets over van zijn lunch. Maar ik vertrek, dan mag jij voortaan mijn portie hebben.’

De kruisspin bedankte vriendelijk, en slingerde aan zijn draad naar de neushoorn toe omdat hij daar vliegen had zien lopen. Leuk om kennis mee te maken, het waren hele vette.

De bidsprinkhaan stond op, pakte zijn rugzak en vertrok, zonder ook maar eenmaal om te kijken.

Er was een wereld te ontdekken! Hij nam een sprong en nog een sprong, en nog één, en landde bij de vijver in de modder. Ik ben nu weg, dacht hij, en bijna vrij van alles.

Maar toen hij nogmaals wilde springen, voelde hij de modder zuigen. Hij sloot zijn ogen en wachtte af, om dat te worden wat overbleef van alles dat voorbijging. Hij vroeg zich af wat dat zou zijn.

En zakte er in weg.”

- 18 -

Bouwstra's bidsprinkhaan manifesteert zich niet als bedrieger, schelm of boodschapper, noch als archetype. Deze bidsprinkhaan toont zich als een vriendelijk, graag op zichzelf levend, op wereldontdekkingen belust, nieuwsgierig aagje. Een onvervalste novelty seeker (neophilia).

(12)

¹² <https://imgur.com/gallery/top-10-animals-with-most-unusual-mating-tactics-k1GkNBI>